

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

VI spotkanie Grupy roboczej ds. CSDDD oraz należytej staranności ■ przedsiębiorstw w obszarach praw człowieka i ochrony środowiska w biznesie

Departament Zrównoważonej Gospodarki,
Ministerstwo Rozwoju i Technologii

7 lipca 2026

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

■ Przepisy o odpowiedzialności cywilnej w CSDDD

Artykuł 29 – odpowiedzialność cywilna

Ust. 2:

W przypadku gdy przedsiębiorstwo jest pociągnięte do odpowiedzialności zgodnie z prawem krajowym za szkodę wyrządzoną osobie fizycznej lub prawnej w wyniku nieprzestrzegania wymogów w zakresie należytej staranności określonych w niniejszej dyrektywie, **państwa członkowskie zapewniają, aby osoby te miały prawo do pełnej rekompensaty**. Pełna rekompensata nie może prowadzić do nadmiernej rekompensaty, ani w drodze odszkodowań o charakterze kary, ani zwielokrotnionego odszkodowania ani innego rodzaju odszkodowania.

Artykuł 29 – odpowiedzialność cywilna

Ust. 3:

Państwa członkowskie zapewniają, aby:

a) przepisy krajowe dotyczące początku, czasu trwania, zawieszenia lub przerwania biegu terminu przedawnienia nie utrudniały nadmiernie wytaczania powództw o odszkodowanie, a w żadnym razie nie były bardziej restrykcyjne niż przepisy dotyczące krajowych ogólnych systemów odpowiedzialności cywilnej;

termin przedawnienia na wniesienie powództwa o odszkodowanie na mocy niniejszej dyrektywy wynosi **co najmniej pięć lat**, a w żadnym wypadku **nie może być krótszy niż termin przedawnienia określony w krajowych ogólnych systemach odpowiedzialności cywilnej**;

bieg terminów przedawnienia nie rozpoczyna się, zanim nie ustanie naruszenie ani zanim strona skarżąca nie dowie się lub zanim nie będzie można od niej zasadnie oczekiwać wiedzy o:

- i) zachowaniu i fakcie, że stanowi ono naruszenie;
- ii) tym, że naruszenie wyrządziło jej szkodę; oraz
- iii) tożsamości sprawcy naruszenia;

Artykuł 29 – odpowiedzialność cywilna

Ust. 3:

- b) **koszty postępowania nie były nadmiernie wysokie** dla powodów dochodzących sprawiedliwości;
- c) **powodowie mogli ubiegać się o zastosowanie środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk**, m.in. w postępowaniu uproszczonym; środki takie mają postać środka ostatecznego lub tymczasowego, wydanych w celu zaprzestania naruszeń przepisów prawa krajowego przyjętych na podstawie niniejszej dyrektywy poprzez podjęcie działania lub zaprzestanie zachowania;

Ust. 3 cd.:

e) jeżeli powództwo zostanie wniesione, a powód przedstawi uzasadnienie zawierające racjonalnie dostępne fakty i dowody, które są wystarczające dla uprawdopodobnienia jego roszczenia odszkodowawczego i wskaże, że dodatkowe dowody znajdują się w dyspozycji przedsiębiorstwa – **sądy mogły nakazać ujawnienie takich dowodów przez przedsiębiorstwo zgodnie z krajowym prawem procesowym;**

sądy krajowe ograniczają zakres ujawnienia dowodów do tego, co jest niezbędne i proporcjonalne, aby uzasadnić potencjalne roszczenie lub roszczenie odszkodowawcze, oraz stosują jedynie takie zabezpieczenie dowodów, które jest proporcjonalne i niezbędne, aby uzasadnić takie roszczenie odszkodowawcze; określając, czy nakaz ujawnienia lub zabezpieczenia dowodów jest proporcjonalny, sądy krajowe rozważają, w jakim stopniu roszczenie lub obrona są poparte dostępnymi faktami i dowodami uzasadniającymi wnioski o ujawnienie dowodów; zakres i koszt ujawnienia, a także uzasadnione interesy wszystkich stron, w tym wszelkich zainteresowanych stron trzecich, również po to, by zapobiec ogólnemu wyszukiwaniu informacji, które prawdopodobnie nie byłyby istotne dla stron postępowania; fakt, czy w dowodach, które mają zostać ujawnione, znajdują się informacje poufne, szczególnie dotyczące stron trzecich, oraz jakie uzgodnienia wprowadzono w celu ochrony takich informacji poufnych;

państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe były uprawnione do nakazania ujawnienia dowodów zawierających informacje poufne, w przypadku gdy uznają je za istotne dla powództwa o odszkodowanie; państwa członkowskie zapewniają, by nakazując ujawnienie takich informacji, sądy krajowe dysponowały skutecznymi środkami ochrony takich informacji.

Artykuł 29 – odpowiedzialność cywilna

Ust. 4:

Przedsiębiorstwa, które uczestniczyły w inicjatywach branżowych lub wielostronnych lub korzystały z weryfikacji przez niezależną stronę trzecią lub klauzul umownych, aby wesprzeć realizację obowiązków w zakresie należytej staranności, mogą mimo to zostać pociągnięte do odpowiedzialności zgodnie z prawem krajowym.

Ust. 5:

Odpowiedzialność cywilna przedsiębiorstwa za szkody, o których mowa w niniejszym artykule, pozostaje bez uszczerbku dla odpowiedzialności cywilnej jego jednostek zależnych lub bezpośrednich i pośrednich partnerów biznesowych w łańcuchu działalności przedsiębiorstwa.

Jeżeli szkoda została spowodowana wspólnie przez przedsiębiorstwo i jego jednostkę zależną, bezpośredniego lub pośredniego partnera biznesowego, **ponoszą oni odpowiedzialność solidarną**, bez uszczerbku dla przepisów prawa krajowego dotyczących warunków odpowiedzialności solidarnej i dotyczących prawa regresu.

Artykuł 29 – odpowiedzialność cywilna

Ust. 6:

Zasady odpowiedzialności cywilnej wynikające z niniejszej dyrektywy **nie ograniczają odpowiedzialności przedsiębiorstw wynikającej z unijnych lub krajowych systemów prawnych oraz pozostają bez uszczerbku dla unijnych lub krajowych przepisów dotyczących odpowiedzialności cywilnej związanej z negatywnymi skutkami dla praw człowieka lub negatywnymi skutkami dla środowiska, które to przepisy przewidują odpowiedzialność w sytuacjach nieobjętych niniejszą dyrektywą lub które przewidują bardziej rygorystyczny system odpowiedzialności niż niniejsza dyrektywa.**

Motyw 49 Omnibus I – odpowiedzialność cywilna

„zgodnie z prawem zarówno międzynarodowym, jak i unijnym, państwa członkowskie powinny być zobowiązane do zapewnienia osobom poszkodowanym w wyniku negatywnego skutku skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz do zagwarantowania przysługującego im prawa do skutecznego środka prawnego, jak zapisano w art. 2 ust. 3 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, art. 8 Powszechnej deklaracji praw człowieka, art. 9 ust. 3 Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (konwencja z Aarhus) oraz w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.”

„Państwa członkowskie powinny zatem zapewnić, aby w przypadku gdy przedsiębiorstwo zostaje pociągnięte do odpowiedzialności za nieprzestrzeganie wymogów należytej staranności określonych w dyrektywie (UE) 2024/1760 oraz w przypadku gdy takie nieprzestrzeganie wymogów spowodowało szkodę, osoby poszkodowane miały możliwość otrzymania **pełnej rekompensaty**. Ta rekompensata powinna zostać przyznana zgodnie z zasadami skuteczności i równowagi.”

Motyw 49 Omnibus I – odpowiedzialność cywilna

Usunięcie art. 29 ust. 1, ust. 3 lit. (d) oraz ust. (7) CSDDD:

„Aby lepiej zapewnić zgodność z zasadą pomocniczości, należy **usunąć szczególny, ogólnounijny system odpowiedzialności przewidziany w dyrektywie (UE) 2024/1760.**”

„Z uwagi na odmienne zasady i tradycje istniejące na szczeblu krajowym w zakresie dopuszczania wnoszenia powództw przedstawicielskich należy skreślić szczególny wymóg w tym zakresie zawarty w dyrektywie (UE) 2024/1760. **Takie skreślenie pozostaje bez uszczerbku dla wszelkich przepisów mającego zastosowanie prawa krajowego**, które upoważniają związek zawodowy, pozarządową organizację działającą na rzecz praw człowieka lub środowiska, inną organizację pozarządową lub **krajową instytucję praw człowieka do wniesienia powództwa** w celu egzekwowania praw domniemanych osób poszkodowanych lub do wsparcia takiego powództwa wniesionego bezpośrednio przez taką osobę.”

„Ponadto z tego samego powodu należy uchylić wymóg, zgodnie z którym państwa członkowskie muszą zapewnić, aby przepisy dotyczące odpowiedzialności miały nadrzędne, bezwzględnie obowiązujące zastosowanie w przypadkach, gdy prawem właściwym dla roszczeń w tym zakresie nie jest prawo krajowe danego państwa członkowskiego. **Uchylenie tego wymogu nie ogranicza możliwości ustanowienia przez państwa członkowskie, że przepisy prawa krajowego transponujące dyrektywę (UE) 2024/1760 były nadrzędnymi, bezwzględnie obowiązującymi przepisami**, o których mowa w rozporządzeniu (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady w przypadkach, gdy prawem właściwym dla roszczeń w tym zakresie nie jest prawo krajowe żadnego z państw członkowskich.

Motyw 81 CSDDD

System odpowiedzialności nie reguluje, **kto powinien udowodnić, że warunki poniesienia odpowiedzialności zostały spełnione na podstawie okoliczności danego przypadku, lub na podstawie których warunków można wszcząć postępowanie cywilne**, dlatego kwestie te pozostawiono w gestii prawa krajowego.

Motywy 88 CSDDD

Motyw 88: Zasady odpowiedzialności cywilnej wynikające z niniejszej dyrektywy powinny pozostawać bez uszczerbku dla unijnych lub krajowych przepisów dotyczących odpowiedzialności cywilnej związanej z negatywnymi skutkami dla praw człowieka lub negatywnymi skutkami dla środowiska, które przewidują odpowiedzialność w sytuacjach nieobjętych niniejszą dyrektywą lub przewidujących bardziej rygorystyczny zakres odpowiedzialności niż niniejsza dyrektywa. **Bardziej rygorystyczny system odpowiedzialności należy również rozumieć jako krajowy system odpowiedzialności cywilnej, który przewiduje odpowiedzialność także w przypadkach, gdy zastosowanie przepisów dotyczących odpowiedzialności na podstawie niniejszej dyrektywy nie skutkowałoby odpowiedzialnością przedsiębiorstwa.**

Motyw 34 CSDDD

Przedsiębiorstwa powinny być także **odpowiedzialne za to, by wykorzystywać swój wpływ do przyczyniania się do odpowiedniego poziomu życia w łańcuchach działalności**. Jest to rozumiane jako obejmujące płacę zapewniającą utrzymanie na minimalnym poziomie dla pracowników oraz dochód zapewniający utrzymanie na minimalnym poziomie dla osób prowadzących działalność na własny rachunek i małych gospodarstw rolnych, którzy te osoby i gospodarstwa otrzymują w zamian za swoją pracę i produkcję.

Motyw 79 CSDDD

„... Niniejsza dyrektywa nie reguluje związku przyczynowego w rozumieniu odpowiedzialności cywilnej, z wyjątkiem tego, że **przedsiębiorstwa nie powinny ponosić odpowiedzialności na mocy niniejszej dyrektywy, jeżeli szkoda została wyrządzona wyłącznie przez partnerów biznesowych w łańcuchach działalności przedsiębiorstw** (tzw. „bezpośrednie powiązanie z”, o którym mowa w ramach międzynarodowych).”

Dyskusja

1. Na co Państwa zdaniem należy zwrócić uwagę w procesie tworzenia przepisów o odpowiedzialności cywilnej tak, aby zapewniały one efektywny dostęp do skutecznego środka prawnego o którym mowa w art. 2 ust. 3 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych ("remedy") oraz pełnej rekompensaty na gruncie polskiego prawa?
2. Czy Państwa zdaniem, w celu zapewnienia efektywności egzekwowania odpowiedzialności na gruncie polskiego prawa właściwym byłoby wprowadzenie zasady domniemania winy przedsiębiorstwa w przypadku niewykonania obowiązków z zakresu należytej staranności lub odwrócenie ciężaru dowodu w zakresie związku przyczynowego, na wzór rozwiązań w prawie ochrony konsumentów i środowiska?
3. Czy w przepisach transponujących CSDDD należy bezpośrednio wskazać, kogo powinna obejmować odpowiedzialność za szkody? Czy w tym wypadku należałoby wskazać wyłącznie na przedsiębiorstwo jako całość, czy też na odpowiedzialność zarządów i rad nadzorczych?
4. Czy Państwa zdaniem należy wydłużyć termin przedawnienia, o którym mowa w art. 29(3) lit. (a)? Jeżeli tak, jakie jest ku temu uzasadnienie i ile taki termin powinien wynosić? Na co należy zwrócić uwagę przy formułowaniu przepisów odnoszących się do rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia tak, aby zapewnić ich jasność?

Dyskusja cd.

5. Czy w procesie tworzenia przepisów należy bezpośrednio powiązać zadośćuczynienie ("remedy") w ramach mechanizmu skargowego w art. 14 CSDDD z przepisami o odpowiedzialności cywilnej? Czy powinna istnieć zależność prawna w tym zakresie, czy też sądy powinny móc działać niezależnie od prowadzonych przez przedsiębiorstwo równoległych działań następczych mających na celu zapewnienie zadośćuczynienia poszkodowanym w wyniku powstałych negatywnych skutków?

6. Czy Państwa zdaniem w procesie tworzenia przepisów należy wziąć pod uwagę orzecznictwo sądów francuskich w zakresie obowiązków Loi de Vigilance, które mogą dotyczyć również CSDDD? Przykładowo, w sprawie przeciwko La Poste sąd francuski w wyroku z 17 czerwca 2025 r. stwierdził, że odwołanie się do Artykułu 16 rozporządzenia WE nr 864/2007 "Rzym II" jest kluczowe w kontekście określenia zakresu stosowania przepisów i wskazania na ich nadrzędne, bezwzględnie obowiązujące zastosowanie, nawet w przypadku, gdy szkoda została wyrządzona na poziomie spółki zależnej mającej siedzibę w Turcji. Jak w kontekście tego orzecznictwa należy odczytywać zmiany wprowadzone w wyniku Omnibusa I w ramach których zniesiono zasadę, aby przepisy dotyczące odpowiedzialności cywilnej miały nadrzędne, bezwzględnie obowiązujące zastosowanie w przypadkach, gdy prawem właściwym dla roszczeń w tym zakresie nie jest prawo krajowe danego państwa członkowskiego (motyw 49 dyrektywy 2026/470)?

Dyskusja cd.

7. Jakie widzą Państwo wyzwania w kontekście stosowania przepisów o odpowiedzialności cywilnej w odniesieniu do negatywnych skutków spowodowanych na poziomie partnerów biznesowych z państw trzecich? Czy identyfikują Państwo sytuacje w których przedsiębiorstwo mogłoby nie mieć możliwości efektywnego przeprowadzenia procesu należytej staranności, które nie zostały przewidziane przepisami? Jeżeli tak, to czy możliwe jest zaadresowanie tego w przepisach ustawy bez uszczerbku dla celów dyrektywy oraz z koniecznością zharmonizowanej transpozycji przepisów, o których mowa w art. 4 CSDDD?

8. W jakim stopniu negatywne skutki spowodowane wyłącznie przez partnerów biznesowych przedsiębiorstwa mogą wiązać się z odpowiedzialnością cywilną po stronie przedsiębiorstw objętych zakresem dyrektywy? W motywie 34 dyrektywy 2024/1760 mowa jest o odpowiedzialności przedsiębiorstw za wykorzystywanie swojego wpływu do przyczyniania się do odpowiedniego poziomu życia w łańcuchach działalności, w szczególności odwołując się do płacy zapewniającej minimalne utrzymanie oraz dochód zapewniający utrzymanie na minimalnym poziomie. Czy przepisy właściwe dyrektywy, w tym w szczególności art. 10-12 są wystarczające dla pełnego odczytania intencji prawodawcy unijnego, czy też należy sprecyzować w przepisach polskiego prawa szczegółowy obowiązek w odniesieniu do wywierania wpływu na partnerów biznesowych? Jeżeli jest to konieczne, jak sformułować go tak, aby uniknąć goldplatingu oraz zapewnić zgodność z art. 4 dot. harmonizacji przepisów?

■ Definicja należytej staranności w polskim prawie?

Motyw 6 CSDDD

Koncepcję należytej staranności w zakresie praw człowieka sprecyzowano i rozwinięto w Wytycznych dla przedsiębiorstw wielonarodowych Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), w których rozszerzono stosowanie należytej staranności na kwestie związane ze środowiskiem i kwestiami zarządczymi.

Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej (Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności) oraz wytyczne sektorowe stanowią uznane na arenie międzynarodowej ramy określające praktyczne kroki w zakresie należytej staranności, które mają pomóc przedsiębiorstwom w identyfikowaniu rzeczywistych i potencjalnych negatywnych skutków w ramach ich działalności, łańcuchów dostaw i innych relacji biznesowych, zapobieganiu tym skutkom, łagodzeniu ich i rozliczaniu się z tego, jak podejmują działania zaradcze w stosunku do tych skutków.

Koncepcja należytej staranności stanowi również integralną część zaleceń zawartych w Trójstronnej deklaracji zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej, przyjętej przez Międzynarodową Organizację Pracy.

Motyw 5 CSDDD

Istniejące normy międzynarodowe dotyczące odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej stanowią, że przedsiębiorstwa powinny chronić prawa człowieka, i określają, w jaki sposób przedsiębiorstwa powinny uwzględniać ochronę środowiska we wszystkich swoich działaniach i łańcuchach wartości. W **Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka („Wytyczne ONZ”)** stwierdzono, że przedsiębiorstwa są odpowiedzialne za poszanowanie praw człowieka i przeprowadzają proces należytej staranności poprzez identyfikowanie negatywnych skutków ich działalności dla praw człowieka, zapobieganie tym skutkom i ich łagodzenie oraz przez rozliczanie się z tego, w jaki sposób wdrażają działania zaradcze w stosunku do tych negatywnych skutków. Zgodnie z Wytycznymi ONZ przedsiębiorstwa powinny unikać naruszania praw człowieka i podejmować działania zaradcze w stosunku negatywnych skutków dla praw człowieka, które to skutki te przedsiębiorstwa spowodowały, do których się przyczyniły lub z którymi są powiązane w ramach własnej działalności, działalności ich jednostek zależnych oraz za pośrednictwem swoich bezpośrednich i pośrednich relacji biznesowych.

Motyw 20 CSDDD

Proces należytej staranności przedstawiony w niniejszej dyrektywie **powinien obejmować sześć kroków określonych w Wytycznych OECD dotyczących należytej staranności**, które obejmują działania w ramach procesu należytej staranności stosowane przez przedsiębiorstwa w celu identyfikowania negatywnych skutków dla praw człowieka i środowiska oraz wdrażania działań zaradczych w stosunku do tych skutków.

Proces ten obejmuje następujące etapy:

- (1) włączenie zasad należytej staranności do polityki i systemów zarządzania;
- (2) identyfikację i ocenę negatywnych skutków dla praw człowieka i środowiska;
- (3) zapobieganie rzeczywistym i potencjalnym negatywnym skutkom dla praw człowieka i środowiska oraz zatrzymanie lub zminimalizowanie tych skutków;
- (4) monitorowanie i ocenianie skuteczności środków;
- (5) komunikowanie i
- (6) zapewnianie działań zaradczych.

Dyskusja:

1. Jak Państwa zdaniem powinna brzmieć definicja należytej staranności? Czy możliwe jest utworzenie jednej, uniwersalnej definicji należytej staranności, która mogłaby odpowiadać również na potrzeby przyszłych aktów prawnych, które mogą dotyczyć tej tematyki? Czy Państwa zdaniem definicja oparta na opisie 6 kroków w procesie należytej staranności z wykorzystaniem języka Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych byłaby właściwym kierunkiem? Czy może też na potrzeby CSDDD konieczne jest określenie należytej staranności jako zestawu konkretnych obowiązków wobec przedsiębiorstw określonych w przepisach dyrektywy?

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

Dziękujemy!